

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТОЛОГІЇ: ПОГЛЯД СТУДЕНТІВ

УДК 338

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ**Ігор Мудрікув**

*Львівський національний університет імені Івана Франка, філософський факультет,
Вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна,
e-mail: igor.mudrik@gmail.com*

Розглянуто виникнення кризи в Україні 2013 – 2014 р. і досліджено низку суб'єктивних і об'єктивних чинників, які мали місце у процесі її розгортання цієї глибокої кризи. Проаналізовано політично економічний аспект життєдіяльності Української держави у різних історичних етапах формування її незалежності. Синтезовано декілька шляхів подолання політичної, економічної та соціально – культурної кризи в Україні. Запропоновано авторську модель побудови нової української держави.

Ключові слова: держава, криза, політика, економіка, конфлікт, реформа.

На межі XX – XXI ст. Україна отримала унікальний шанс утворити власну демократичну державу сучасного типу. З уламків колись могутнього Радянського Союзу повставала держава, на яку випав тягар важких політичних і економічних випробувань. У процесі формування й встановлення нової владно політичної системи український народ спіткали суцільні проблеми: тотальна корупція; бандитизм; антидемократичне управління. Низка цих та інших проблем заклали підґрунття для виникнення сучасної української кризи. Аналізуючи об'єктивні й суб'єктивні чинники, покладені в основу цієї кризи, потрібно заглиблюватись у політико історичні події, які, фактично, формували український народ, оскільки саме крізь призму народу, його ментального та духовного рівнів, можна простежити цілісну картину кризової ситуації. Отже, досліджуючи стан сучасної кризової ситуації в Україні, потрібно насамперед розглянути та порівняти політичні й економічні умови, в котрих перебував український народ у різних етапах його формування. З нашої позиції, сучасні проблеми з якими зіштовхується Українська держава, необхідно протиставляти певним історичним процесам в минулому, оскільки лише порівнюючи можна побачити цілісну картину, а не уламки фрагментів. Насиченість життя суспільства та мінливість довкілля зумовлюють виникнення різноманітних конфліктів. З практичного погляду, дуже важлива їхня класифікація, оскільки вона дає можливість визначити шляхи її розв'язання.

Глибоку українську кризу 2013 – 2014 р., в залежності від переважання тих або інших чинників, варто розділяти на 4 групи конфліктів:

1. Політичні конфлікти
2. Економічні конфлікти
3. Соціальні конфлікти
4. Ідеологічні конфлікти

Необхідно розуміти, що формування держави в умовах її переходу від тоталітаризму до демократії – це надзвичайно важка й клопітка справа. Перебудова старих політичних, економічних та інших систем на вищий рівень життєдіяльності

потребує різкої та кардинальної зміни, а подекуди знищення й утворення нових систем. Відповідно, такі різкі зміни переважно спричиняють низку інших проблем, котрі створюють під час накопичення умови виникнення кризи. Політичний конфлікт – це зіткнення, протиборство політичних суб'єктів (націй, держав, класів, політичних партій, організацій), зумовлене протилежністю їхніх політичних інтересів, цінностей, поглядів, а також і роллю влади. Такий конфлікт у межах української держави – це складне історико-культурне явище, що приголомшує за розмірами, тривалістю та масштабами. [5, ст 1 -8] Суть політичного конфлікту в Україні як частини глибокої кризи характеризується низкою основних проблем: 1. Проблема сходу та заходу України, поділ на правобережних і лівобережних, що спричиняє важкий внутрішньополітичний конфлікт, який великою мірою позначається на тенденціях загального розвитку держави; 2. Діяльність державного апарату з використанням застарілих систем радянського типу, неспроможність ефективно діяти у рамках сучасного глобалізаційного світу; 3. Проблема децентралізації влади, супроводжувана політичними протестами (зокрема у східних частинах України), за передання більшої політичної влади на периферії; 4. Проблема переходу від тоталітаризму до демократії, себто транзитологія в умовах Української держави, яка неефективно відбувається через наявні стримувальні чинники. [2, ст 4 – 11].

Політична криза є домінантою на тлі глибокої української кризи, оскільки саме вона визначає головні тенденції її розвитку. В основі такого конфлікту завжди покладено протистояння двох або більше сторін на тлі певного важливого політичного чи економічного процесу. Важливо те, що в українській політичній системі за 20 років її існування відбулось зіткнення двох потужних політичних систем, котрі ґрунтувались на різних ідеологічних засадах. З одного боку, радянська, комуністична система формування держави, а з іншого, проєвропейська, демократична система державотворення, які у 1991 р. зіткнулись у сильне та довготривале протистояння на українському політичному ландшафті. Складна політична кризова ситуація в Україні пояснюється не стільки ідейним протистоянням двох кардинально різних систем, скільки фактично неправильним демократичним курсом, обраним українськими політиками. В умовах, коли держава змінює політичний напрямок із тоталітарного на демократичний, потрібно актуалізувати ідеї децентралізації влади, лібералізації суспільства, зміни партійно виборчої системи і над. Основна проблема української політичної ідеї полягає у тому, що вона побудована за принципами та правилами створеними в іноземних державах та відповідно пристосованих до їхньої культурно ментальної специфіки. Наприклад, двопартійність у Великій Британії або багатопартійність у Франції зумовлені певними історичними подіями, які відбулися у цих країнах. Томе прилаштовувати ці політичні системи на український ландшафт категорично неправильно. Схематично політична криза в Україні формується так: 1. Конфлікт, що виникає унаслідок суперечки української влади та громадян України. Переважно такі конфлікти виникають між різними соціальними групами чи суб'єктами, в українській практиці, між апаратом влади та громадянами; 2. Політичний процес конфлікту, де з'являються ознаки політичної кризи - мітинги, протести, заворушення в органах державної влади. Помаранчева революція 2004 р. та ін; 3. Політична криза. Остаточний етап формування політичного конфлікту, що закінчується кризовою ситуацією. Це засвідчують події майдану 2013 р. коли політичний конфлікт між народом та владою перетворився на революцію як останній етап політичного конфлікту.

Учений А. Здравомислов, аналізуючи традиції проблематики політичного конфлікту зазначає: це - постійно діюча форма боротьби за владу в конкретному суспільстві. Виходячи із такого розуміння цього поняття, доходимо висновків стосовно того, що таке політична криза в Україні. [7, ст 12 – 18]. Як відомо, засадами держави є те, що людина віддає частину своїх природних прав державі, а натомість держава забезпечує захист її прав та свобод. Отже, в українській політичній системі громадяни та представники органів державного управління були, фактично, двома різними суб'єктами, котрі постійно боролись. Політики, народні депутати, представники органів державної влади – це все частина народу, бо саме він обираючи кандидатів та делегує їм частину власних повноважень для керівництва державою. Боротьба ж між ними категорично заборонена, бо, на нашу думку, це спричиняє до крайніх виявлень радикалізму серед населення. Вивчаючи політичний конфлікт в Україні, ми дійшли висновку: така ситуація, де громадяни та представники органів державного управління становлять ворогуючі табори є наслідком складних історико політичних подій. Річ у тому, що після розпаду СРСР більшість представників Комуністичної партії, які очолювали державу, опинились перед загрозою втратити державних посад. Для того, аби вберегти власні позиції, вони масово почали змінювати червоні кольори на жовто блакитні, співати гімн України та змінювати назви своїх партій та ідеологій на проукраїнські. Саме той факт, що колишні комуністи знову потрапили до влади, спровокував політичний конфлікт між народом і представниками державної влади. Наша держава рухалась, схематично, двома шляхами одразу: органи державної влади, любляючи кишені своїх очільників одним, а народ, думаючи про майбутнє, іншим. Саме ця подія призвела до політичного конфлікту, який згодом переформатувався у революцію 2013 р. [8, ст 197 – 201]. Отже, політичний конфлікт - частина глибокої кризи в Україні - породив лінію нових подій, котрі постали на тлі Майдану 2013 р:

- зовнішньополітичні відносини, у тому числі з Російською Федерацією; тісні взаємозв'язки із Європейським Союзом та Сполученими Штатами Америки;
- військово політичну проблему на сході України;
- «люстраційний український період», бажання кардинально змінити застарілу політичну систему України.

Глибока криза в Україні - це сукупність об'єктивних чинників: політичних; економічних; ідеологічних; соціальних. У своїй структурі кожен із них займає свою нішу й елемент і працює як частина системи. Себто криза в нашій державі – це об'єднані різними за сферою діяльністю проблеми, котрі у своїй сукупності становлять кризову ситуацію. Фактично, політичні умови й конфлікти задають тон і межі економічним проблемам, що натомість тісно взаємопов'язані зі соціальними. Така складна структурованість цієї кризи робить її надзвичайно небезпечною, адже для її подолання потрібно розв'язати усі проблеми, загалом вирішення тільки однієї ланки не подолає проблеми кризи.

Економічна криза виявляється в значному спаді виробництва, порушенні виробничих зв'язків, які склалися, банкрутстві підприємств, зростанні безробіття, відтак — у зниженні життєвого рівня, добробуту населення. За допомогою економічних показників у державі й тенденцій стосовно їхнього розвитку можна проаналізувати загальний стан. Практично економічна, політична та соціо культурна сфери життєдіяльності кожної держави переплетені між собою, і криза в одній частині завжди буде провокувати кризу в іншій. Сучасний кризовий стан української економіки

зумовлений низкою чинників: 1. Успадкованими проблемами від СРСР; 2. непродуманістю реформаторських дій з часу проголошення незалежності України; 3. Перехідним періодом трансформації існуючої економічної системи в іншу.

У загальних тенденціях система української економіки перебуває в процесі переходу від планового типу економіки до ринкового [спостерігаємо певний взаємозв'язок між економічною та політичною кризою; перехід від тоталітаризму до демократії потребує переходу від планового типу економіки до ринкової] Тому серед характеристик української економіки виокремимо:

1. стрімке скорочення виробництва: за період 1991 - 1996 рр. спад промислового виробництва дорівнював 65%, майже на 50% скоротилося виробництво у сільському господарстві;

2. катастрофічну глибину й тривалість кризової фази; Зменшення виробництва національного доходу лише на 20%, за світовими мірками вважається критичним для економіки, а в Україні воно за час кризи скоротилося майже на 70%;

3. глибину економічної кризи, зумовлену ще й тим, що вона, по-перше, є складовою частиною кризи соціально-економічної системи, по-друге, розгортається на фоні монополізму в усіх сферах, по-третє, переплітається з фінансовою, структурною, енергетичною й екологічною кризами;

4. заходи з реформування економіки продиктовані не внутрішніми умовами, котрі впродовж багатьох років формувалися в Україні, а інтересами міжнародних організацій. [9, ст. 55 - 58]

Тенденції розвитку кризової ситуації в економічному секторі країни переважно спричинені різними політичними - внутрішніми та зовнішніми ситуаціями. Внутрішні проблеми у державі - плаваючий курс, тотальна монополізація, нестабільність та ін. породжують у більшості населення атмосферу невпевненості, що критично позначається на економіці загалом. Так, у зв'язку з військовими діями у зоні АТО іноземні інвестори не вкладають гроші в економіку України, що пагубно впливає на показники ВВП та розвитку держави загалом. Від зовнішньої політики, залежить низка факторів, які можуть впливати на економічний стан країни. Це насамперед: 1. Зв'язки із світовими організаціями на кшталт Міжнародного валютного фонду чи Світового Банку, кредити, інвестиції та матеріальна допомога розвинутих країн, тісна взаємодія на світових ринках і под. Тому формування правильної внутрішньої та зовнішньої політики у сфері економіки належить до основних завдань уряду.

Соціальна криза - найгостріша форма вияву соціальної суперечності, пов'язана з порушенням соціальної стабільності. Власне, суперечність є об'єктивним підґрунтям такої кризи, її суб'єктивною складовою, усвідомленням *соціальної ситуації* як критичної, відчуттям межі, безвиході, неможливості подальшого руху. Соціальна криза в Україні – це сукупність суперечностей між різними соціальними групами, котрі в процесі історичного формування зазнавали різного ідеологічного та культурного впливу. На нашу думку, основу проблеми суперечності українського народу становить ментальна складова їхнього характеру: мешканці сходу України та мешканці заходу сприймають і оцінюють конкретні ситуації з різного погляду, що зумовлює конфлікти у прийнятті важливих рішень. До речі, існування такого дисбалансу у державах з великим історичним минулим - це звичайна справа, оскільки країни сусіди, з якими межує держава, здійснюють серйозний культурний та політичний вплив на її громадян, котрі

живуть на кордонах. Тому, в державах, зокрема багатонаціональних, постійно тривають соціальні конфлікти. [1, ст 23 – 25] Аналізуючи соціальні конфлікти в межах України, назвемо головні:

1. конфлікти між різними соціальними верствами (багатими та бідними);
2. конфлікти між представниками різних сфер діяльності та ін;
3. конфлікти представників різних ідеологічних течій та ін.

Розглядаючи питання соціальних конфліктів, які є засадами формування соціальної кризи, доходимо висновку: основним соціальним конфліктом, що спричинив глибоку кризу в Україні став момент різного ідеологічного характеру медіального українця. На нашу думку, ідеологічні проблеми є похідними від соціальних, бо не можуть виявлятися самостійно, а лише у вигляді елемента соціального конфлікту. Тому вони у структурі кризи посідають останнє місце, бо не несуть прямої, конкретної загрози державі й суспільству. Хоча як основний елемент соціального конфлікту між різними групами, такі проблеми є домінуючим моментом, формуючи мету та ціль конфлікту. Саме через такі мотиви, досліджуючи кризові тенденції в Україні 2013 – 2014 рр., автор виокремив ідеологічний компонент кризи. Майдан 2013 р. був не тільки політичним моментом, в якому відбулось повне перезавантаження влади, а й потужним ідеологічним поштовхом, де проявились основні риси культурно ментальної спадщини українського народу. З нашого погляду, саме крізь призму цих подій можна адекватно оцінити й проаналізувати головні проблеми української політичної системи та згенерувати низку варіантів подолання кризового стану. Революція гідності стала ландшафтом, де шлях комуністичної ідеології в рамках українського суспільства зазнав нищівного краху. На глибоке наше переконання, радянська ідеологія була жорстко нав'язана та вкорінена у свідомість українського народу, і саме це перешкоджало утворенню та ствердженню основних демократичних принципів. У політичному розумінні, революція – це повалення старої політичної влади й встановлення нової; в ідеологічному – це тотальна зміна свідомості, фактичне перетворення правил і норм, за котрими існує певний народ. У цьому випадку ідеологічний аспект кризової ситуації в Україні відіграв надзвичайно важливу роль, що дає сучасним політологам платформу для аналізу, оскільки революційні перетворення в країні не вирішили багатьох нагальних проблем, а лише «розкопали» старі й забуті. Недарма революцію 2013 р. називають Революцією свідомості, адже відбулись вагомі зміни у свідомості звичайного українця, який почав розуміти власну національну ідею [3, ст 56 – 60].

Характеризуючи чотири основних об'єктивних чинники виникнення кризи в Україні зазначимо, що вони розвивались на штучно створеній політично соціальній платформі, яка формувалась на зламі історичного перетворення Української держави. Зіткнення двох цивілізацій - тоталітарної та демократичної - активно боролись впродовж половини ХХ ст., де остання отримала феєричну перемогу з розпадом Радянського Союзу. Країни СНД - останній політичний притулок для старої комуністичної ідеї - зазнавали суцільних проблем у формі кримінальних урядів, кланово олігархічної системи і тотального розкрадання державного майна. Фактично усі ті моменти проголошені колишнім СРСР як табу, повстали на тлі колишніх її країн учасників. Не важко помітити, що Білорусія – авторитарна держава; Російську Федерацію очолює людина, котра у буквальному сенсі цього слова, розпоряджається державою; Казахстан і далі живе за старими комуністичними правилами та гаслами, прикриваючись консолідованою

демократією. У цьому переліку, лише Україна поетапно намагається відійти від колишніх «друзів» та збудувати сучасну, демократичну державу. Помаранчева революція 2004 р., Майдан 2013 р - лише частина тих випробувань, яких зазнав український народ на шляху до справжньої незалежності і свободи. У такому розумінні свобода для кожної людини вбачається у тому, аби стати насправді вільною. Це своєрідна незалежність від ідеологічної пропаганди й матеріальних орієнтирів, ідея жити так, щоб не заважати жити іншому.

Суб'єктивні чинники формування кризи в Україні – ті моменти, котрі надзвичайно важко виділити й оформити в певні рамки, оскільки вони не мають чітко визначеної будови, структури та ідеї. До таких чинників належить: проблема неефективного оподаткування в нашій державі, застаріла виборча система, критичний стан партій і партійних систем, проблема ідеологічної пропаганди серед молоді. Себто ці чинники не мають визначального впливу, який можна помітити неозброєним оком, але вони усеж таки позначаються на формуванні кризи і подекуди можуть мати досить критичний характер. Така специфіка зумовлена тим, що ці проблеми набувають суб'єктивного характеру через свою відшарованість від центру проблеми і їх надзвичайно важко вирізнити й проаналізувати. Наприклад, розвиток ідей правого вектора серед молоді, яка формувалась у групу людей близько 10 років зумовив радикалізм на майдані, що надзвичайно загострювало ситуацію. Гальмування інтеграції України із Європейським Союзом спричинила революцію, а відтак військові дії в зоні АТО. Тобто суб'єктивні чинники потрібно досліджувати крізь призму причини наслідкових зв'язків. До об'єктивного чинника, який призвів до військової кризи можна зарахувати питання про узгодження прийняття важливих політичних рішень між Києвом і Донецькою та Луганською областями. Відповідно, до суб'єктивного чинника потрібно віднести питання однієї державної мови. Тому об'єктивні й суб'єктивні чинники відрізняються за масштабами розвитку, сферою впливу та значущістю у кризовій ситуації. Вирішення кризової ситуації потребує продуманих реформ, отже для подолання кризи в Україні необхідно здійснювати політику масового реформування всіх сфер її життєдіяльності. Ми вважаємо, що реформи повинні ґрунтуватись на історичній практиці й ментальному характері українського народу, оскільки лише так можна швидко та ефективно вивести країну з політичного, економічного й соціального дисбалансу.

Реформа – перетворення, зміна стану суспільства або певної його сфери діяльності. Як один із методів подолання кризи, реформаторська політика повинна мати ґрунтовну теоретичну базу даних, котрі переважно беруть витоки із колишніх політичних прецедентів. Аналізуючи це питання, ми дійшли висновку: українська криза – складне, історико політичне явище з чіткою структурою та межами впливу. Основу такої кризи становлять чотири складових елементи: політична, економічна, соціальна та ідеологічна. З нашого погляду, реформаторську політику в Україні потрібно проводити у чіткій градації та послідовності. Ґрунтуючись на політологічній базі даних, зауважимо, що держава це складне політичне утворення, з установленою територією, економікою та політичною владою. У цьому визначенні ключовими є два слова - економіка й політика. Саме вони становлять вагомні чинники розвитку кожної держави. Себто, як уже згадувалось, в основу більшості політичних проблем, що тією чи іншою мірою пов'язані зі суспільством покладена економіка. [6, ст 21 -23] Зрештою, ґрунтуючись на теоретичних даних, можна згенерувати певні пропозиції стосовно вирішення глибокої кризи в Україні. Підґрунттям таких пропозицій повинно бути реформування всіх

застарілих ланок державного управління, в тому числі економічного, політичного й соціально ідеологічного характеру.

Адекватне розуміння проблем, котрі спричинили економічну кризу в Україні дасть нам змогу розробити певну групу реформ, що сприятимуть подоланню кризових тенденцій. Варто наголосити: економічні кризи виникають і всередині держави і ззовні. Економічна криза 2008 р. – виявилась глобальним явищем, оскільки вона зачепила величезну кількість розвинутих країн світу, а загальна економічна криза в Україні, яка триває вже понад 20 р. - це криза виключно внутрішнього характеру. На нашу думку, головною проблемою української економіки полягає в тому, що вона неефективно використовує усі норми ринкової економіки. Безперечно, засадами ринкових відносин є здорова конкуренція, яка сприяє модернізації, розвитку та масовому залученню громадян до сфери бізнесу. В Україні простежуємо тенденції монополізму в усіх сферах економічної діяльності, що переважно спричиняє крах малих та середніх підприємств, адже тут діють правила кланово олігархічної системи, котрі залишилися після краху комуністичної системи. Для подолання цієї проблеми, необхідно: 1.) прозорі правила гри для приватних підприємств, малого та середнього бізнесу; 2.) одержавлення енергетичної сфери економіки країни; 3.) обмеження втручання державних органів у ринкові відносини всередині країни; 4.) формування адекватної податкової системи для приватних підприємств, зокрема великого бізнесу. Вирішення ряду таких проблем запустить великий економічний механізм у державі, а для подальшого його розвитку потрібно створити чіткі межі й правила гри, за якими він би рухався й розвивався. Це модернізація міністерства економіки, створення антимонопольних та антикорупційних організацій, за суворого контролю спеціальних громадських утворень, мають ефективно діяти в умовах, що давали б змогу використовувати усі плюси ринкової економіки. Подолання кризової ситуації в економічній сфері допоможе вирішити низку політичних конфліктів і проблем: нерівність соціальних верств, безробіття - чинник громадської амбівалентності, корупція - елемент економічної злиденності. Тому, з нашого погляду, подолання економічної кризи - це перший етап до розв'язання нагальних питань в Україні. Економіка забезпечує життєдіяльність держави, а політика створює правила та систему, за якою вона існує. Тому, наступний етап реформування держави повинен торкнутися саме політичних аспектів [4].

Аналізуючи сучасний стан політичної системи України важко не помітити, що застарілі й неефективні інститути та органи державного управління надзвичайно погано виконують роботу. До основних проблем української політики належить незадовільний функціональний стан тих гілок влади - виконавчої, законодавчої та судової. Нагадаємо, Дж. Локк та Ш. де Монтеск'є вперше розробили та ввели у практику принцип поділу влади, де чітко зазначались та регламентувались повноваження і обов'язок кожної із них. В українській політичній практиці можна спостерігати певну особливість, коли одна із гілок влади постійно нав'язує правила гри іншій, у зв'язку з чим часто виникають серйозні політичні конфлікти. Одна з важливих проблем, формують умови кризи в Україні, є безвідповідальність, продажність і пасивність тих українських політиків, у котрих політична свідомість абсолютно відсутня. «Піаністи клавішники» у Верховній Раді України переважно відіграють теоретичну, а не практичну роль, бо вони неспроможні приймати правильні закони, які мали б відповідати політичним викликам сучасності. На нашу думку, для вирішення політичної кризи потрібно спочатку: скоротити склад ВРУ до 350 осіб; зменшити кількість організацій, комітетів, міністерств, агенств, інспекцій та служб, які через свою некомпетентність створюють ілюзію

«бюрократичного мусора» ; створити чіткі правила для українського судочинства, відбирати фахових кадрів лише конкурсним методом та реорганізувати судову владу в Україні. Доцільно скоротити кількість кадрів у всіх гілках влади, адже більшість з них діють неефективно, тим паче створюють атмосферу бюрократизму й бездіяльності. У Верховній Раді, повинні працювати професіонали з різних сфер діяльності. З одного боку, такий погляд можна окреслити як технократизм, бо він підпадає під його визначення, з іншого – Верховна Рада представницький орган, що створює політичний курс держави, генерує та приймає закони, котрі формують державну політику. Тому фахові лікарі, вчителі, викладачі, інженери й інші спеціалісти будуть лобювати саме ті закони, які доповнюватимуть і розвиватимуть їхню сферу діяльності. Проблема ВРУ та прийнятих нею законів в тому, що вони абсолютно непрофесійні, бо їх приймають звичайні політики популісти. Для вирішення кризових ситуацій, потрібно також визначитись із формою правління нашої держави. На нашу думку, оптимальною формою правління для Української держави буде саме президентсько парламентська. Вона закріплює більше повноважень за президентом, застерігаючи від критичних конфліктів між президентом та прем'єр - міністром. На прикладі 2004р., коли Конституція була перероблена, можна зафіксувати певні проблемні ситуації між Віктором Ющенком і Юлією Тимошенко, які не могли поділити владу між собою, це зумовлювало серйозний внутрішньополітичний конфлікт. Загалом політична криза - надзвичайно громіздка і масштабна проблема і розглянути окремо кожен її аспект дуже важко. Однак спробуємо систематизувати реформи на певному рівні відповідно до їхньої значущості: 1.) реформи законодавчої та виконавчої влади; 2.) реформи судової влади; 3.) тотальна реорганізація бюрократичного апарату влади; 4.) зміна виборчої та партійної систем; 5.) вироблення адекватного зовнішньополітичного курсу, орієнтованого на захід; 6.) агітація до ведення проукраїнської політики, вироблення українського характеру в кожного управління. Політика та її роль у державі є дуже важливою, бо вона створює умови та правила, за якими й існує [10, ст. 24 – 30]. У цьому дискурсі уже зазначалось, що політична діяльність тісно переплітається із соціальним аспектом життєдіяльності держави, тому реформування соціального життя країни - також дуже вагомим питанням. У спрощеному вигляді соціальна проблема може бути визначена як невідповідність того, що маємо, до необхідного нам. У загальному, соціальні проблеми поділимо на такі частини: освіта; медицина; спорт; культура; інформаційний простір і под. Кожна з них своєрідна і потребує конкретного розгляду, тому виокремимо певні загальні питання й тенденції стосовно погіршення та розвитку кризових ситуацій. Переважно всі сфери соціального життя зазнають нищівного удару від корупції, антиукраїнської політики, безвідповідальності й халатності кадрів. Українська освіта, скажімо, має ґрунтуватись на правилах і принципах, котрі встановлені в Європі для того, аби максимально синхронізувати власні освітні програми. Проблемою освіти залишається те, що вона здебільшого орієнтується на старі, радянські системи відкидаючи ідеї заходу. В зв'язку з цим, Міністерство освіти і науки України повинно регулюватись освітніми закладами, а відповідно міністр та його найближче оточення мають призначатись із освітньої сфери діяльності. Охорона здоров'я в Україні також працює за принципами соціалізму. Теоретично, в чомусь це непогано, але практична сторона бажає залишатись кращою, оскільки наша держава збідніла від економічної кризи не може забезпечити належний рівень медицини усім її громадянам. Вихід із цієї ситуації - перевести всю систему охорони здоров'я України в площину соціального страхування, на зразок США. Незважаючи на всі негаразди, спорт у СРСР розвивався на достатньо високому рівні.

Основна ж проблема спорту в нашій державі у тому, що його повністю поглинула фінансова ініціатива і перетворила на великий бізнес. З нашого погляду, спорт повинен відшаровуватись від грошей та фінансових процесів і ґрунтуватись на принципах здорового способу життя. Спорт – це основа здорової нації, а відтак щасливого майбутнього.

І культура й інформативний український простір наповнений проросійськими мотивами. Саме це становить головну проблему, адже культурна й інформаційна програми покликані закликати людей до всього українського, формувати свідомість українця та наближати до цінностей і традицій нашого народу. Преса, телебачення, кіно, театральні вистави – це все частина інструменту, за допомогою якого можна найефективніше творити у людей певну психологію чи ідеологію, тому український культурний та інформаційний простір повинен будуватись на проукраїнських ідеях.

Отже, проаналізований матеріал дав змогу дійти висновку, що політичні, економічні й соціально культурні складові кризи розглядуваного періоду, ставши основними об'єктами дослідження допомогли з наукових позицій оцінити та згенерувати головні шляхи вирішення цієї проблеми.

Список використаної літератури:

1. Політико – правові системи: світ і Україна: навчальний посіб. / А.О. Білоус. – К.: АМУПП, 1997 – 23 с.
2. Політологія: підручник, / М.М. Вегаш – К.: знання, 2008 – 11 с.
3. Українська політологія: концептуальні засади, / Б. Гаєвський. – К.: МАУП, 1994. – 60 с.
4. Шляхи та методи подолання фінансово економічної кризи: / Т.В.Дудка, О.А.Шараєва. – [Електронний ресурс]. – К.: http://www.gusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65893.doc.htm
5. Українська державність: історія та сучасність, / А. Коцур – К.: Чернівці, Золоті Литаври, 2000. – 8 с.
6. Кашин В.А. Мировой финансовый кризис: причины возникновения и последствия // Финансы: Монография / Гл. ред. Ю.Г. Горнмас. – К.: НІСД №1. – 2009. – 23 с.
7. Політологія курс лекцій: підручник [Електронний ресурс]. – К.: 2004, режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua> - 12 с.
8. Політологія посткомунізму. Політологічний аналіз посткомуністичних суспільств. К.: Політична думка, 1995. – 197 с.
9. Економічна історія України / Н.О. Тимочко – К.: Київ, КНЕУ, 2005. – 58 с.
10. Українська перспектива: історико – політологічні підстави сучасної державної стратегії. / М.В. Томенко. – К.: Українська перспектива, 1995. – 30 с.

Пути преодоления политического кризиса в Украине

Игорь Мудрикув

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко, философский факультет,
ул. Университетская, 1, 79000, г. Львов, Украина, e-mail: igor.mudrik@gmail.com*

Рассматривается процесс возникновения кризиса в Украине 2013–2014 г. и ряд субъективных и объективных факторов, которые имели место в процессе его развертывания. Анализируется политико-экономический аспект жизнедеятельности Украинского государства на различных исторических этапах формирования ее независимости. Синтезируются несколько путей преодоления политического, экономического и социально-культурного кризиса в Украине, и предлагается авторская модель построения нового Украинского государства.

Ключевые слова: государство, кризис, политика, экономика, конфликт, реформа

Ways to overcome ukrainian crisis

Ihor Mudrikuv

*Ivan Franko National University of Lviv
Institute of philosophy, department of theory and history of political science
Universytetska st., 1, 79000, Lviv, Ukraine
email: igor.mudrikuv@gmail.com*

The article work observes the process of formation of the crisis in Ukraine during 2013-2014. It also highlights the variety of subjective as well as objective factors which affected the development of such an extreme crisis. The author also analyses political and economical aspects of the state activity of Ukraine through various historical stages of the state independence formation. Several ways to overcome the political, economical and socio-cultural crisis were developed on the basis of the Ukrainian people mental features. The author suggests a model of a new Ukrainian state system.

Keywords: state, crisis, politics, economics, conflict, reform.